

Scopul școlii nu este învățarea citirii și scrierii în sine, ci este în prima linie dezvoltarea inteligenței prin înzestrarea cu toate cunoștințele importante în sfera lor de viața.

EX CATHEDRA

Evaluarea: accepție determinată de contextul învățămîntului formativ

Otilia DANDARA

Conceptul învățămîntului formativ impune procesului didactic schimbări în toate elementele constitutive ale acestuia și, în primul rînd, face posibil un schimb de accente: cel care învață este considerat agentul principal. Elevul este cel care “se formează” sub îndrumarea și cu sprijinul profesorului, de aceea activitatea lui trebuie situată pe prim plan.

În acest context, este importantă cunoașterea “pașilor mici” pe care îi face elevul în procesul învățării. Finalizat, în mod necesar, prin achiziționarea cunoștințelor, abilităților, prin stăpînirea unui nou comportament, procesul didactic presupune, pentru o derulare mai eficientă, un control al efectelor. Evaluarea, a cărei principală virtute este cea de a permite confruntarea unui rezultat cu un obiectiv, se impune, deci, ca o necesitate.

Din această perspectivă se schimbă accepția procesului de învățămînt. Activitatea didactică nu se rezumă doar la actul de predare-învățare, ci este concepută ca un sistem al interferenței celor trei activități: predare-învățare-evaluare, ce se desfășoară simultan și asigură eficiență doar în cazul în care formează o unitate.

Evaluarea este, deci, un proces (nu un produs) prezent în orice moment al realizării învățămîntului; ea nu se rezumă doar la notarea elevilor, ci vizează domenii și probleme mult mai complexe. Evaluarea implică un șir de măsurări, comparații, aprecieri, pe baza cărora se pot adopta anumite decizii menite să optimizeze procesul de învățămînt.

Necesitatea unei realizări corecte și obiective este determinată de rolul și funcțiile evaluării în contextul procesului de formare a personalității prin intermediul educației formale.

Din perspectiva scopului, evaluarea monitorizează procesul de învățare printr-o verificare obiectivă a progresului și a randamentului final pentru instituirea unor măsuri de remediere.

Din perspectiva rolului la nivel individual – profesor-elev – evaluarea facilitează învățarea în școală, fiind un feedback pentru principalii actanți ai învățămîntului; facilitează individualizarea instruirii, orientarea școlară și profesională a elevilor.

Din perspectiva rolului și a integrării în activitatea didactică ca sistem, evaluarea furnizează informații pentru reglarea/ameliorarea acesteia, ca un

tot întreg, cât și pentru reglarea/ameliorarea elementelor sale componente (conținut, metode, mijloace, forme de organizare etc.), toate cu efect asupra subiecților implicați în procesul educațional.

Fiind un act psihopedagogic, psihosocial și moral, evaluarea îndeplinește funcția de diagnosticare a efectelor educației.

Din perspectiva funcției educative, prin accentuarea implicațiilor dimensiunilor de personalitate a educatorului și a elevului, evaluarea stimulează, sensibilizează elemente de conștiință morală. Paralel cu evaluarea “materiei” se realizează și evaluarea personalității elevului. Aprecieri intelectuale înțelmin la tot pasul: spirit clar, vioi, confuz, paradoxal. Același lucru se întâmplă și când e vorba de conduita elevului: timid, arrogant, agitat etc. (calificativele nu lipsesc niciodată).

Rezultatele evaluării și autoevaluării realizează o selecție și o clasificare a elevilor în contextul psihosocial al clasei, asigurându-i fiecăruia un anumit statut.

Randamentul școlar al elevilor se evaluează

preponderent prin intermediul evaluării sumative, care are drept scop furnizarea unui bilanț, și a celei formative, a cărei finalitate constă în informarea *celui care învață* prin realizarea obiectivelor fixate.

Nu poate fi neglijată importanța evaluării formative nici pentru profesor. Acest tip de evaluare îl informează pe formator cu privire la procesul didactic, permițându-i să-l corecteze sau, eventual, să-l modifice cursul. În numeroase cazuri, din nefericire, se produce o contaminare a unei evaluări de către cealaltă, mai ales a evaluării formative de către evaluarea sumativă.

Evaluarea formativă trebuie abordată ca un prilej acordat elevului pentru a-și fixa temeinic cunoștințele și a-și identifica, în timp oportun, lacunele și dificultățile în pregătire. Elevii, practic, nu sînt în măsură să-și evalueze activitatea și produsele ei, cel puțin când se confruntă cu sarcini complexe. În această fază ei trebuie să fie ghidați, să beneficieze de feedback. Iată în ce constă esența evaluării formative.

În scopul unei delimitări clare a celor două tipuri predominante de evaluare, propunem următorul tabel.

Evaluarea formativă	Evaluarea sumativă
<ul style="list-style-type: none"> • Verifică achiziționarea cunoștințelor în MSD*. • Se realizează în baza unor standarde de performanță unitare, fiind deci nivelatoare. • Se realizează imediat după încheierea învățării. • Depistează erorile și lacunele care nu vor permite continuarea instruirii. • Îndeplinește rol de conexiune inversă imediată. • Se raportează strict la <i>obiectivele operaționale</i> ale activității didactice. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verifică reintegrarea cunoștințelor în MLD** și temeinicia învățării. • Se realizează în raport cu puterea de păstrare și înregistrare a cunoștințelor în MLD, care sînt diferențiate. • Se realizează în anumite perioade de timp care marchează încheierea unor unități (capitole, grup de lecții etc.) de instruire. • Depistează pierderile de informații și dificultățile provocate de uitare. • Se raportează la <i>obiectivele de referință</i>.

* MSD – memorie de scurtă durată;

** MLD – memorie de lungă durată.

Pentru realizarea obiectivă a evaluării considerăm utile unele recomandări adresate profesorilor:

- nu vă străduiți să verificați altceva decît ceea ce se referă la obiectivele pe care le urmăriți;
- nu acordați atenție unor detalii nesemnificative;
- nu transformați evaluarea într-o verificare severă;
- evitați stresul și demotivarea;
- la notare nu-i pedepsiți pe cei care au pierdut informațiile sau capacitățile dobîndite anterior.

REPERE BIBLIOGRAFICE:

1. Jinga, I.; Negreț, I., *Învățarea eficientă*, Editura Editis, București, 1998.
2. Monteil, J.-M., *Educație și formare*, Editura Polirom, Iași, 1997.
3. Surdu, E., *Prelegeri de pedagogie generală*, E.D.P., București, 1995.